

Utdannings- og forskningsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref:
200500144

Vår ref:
05/155 - 008

Saksbehandler:
Anne Marie Sundberg

Dato:
23. februar 2005

HØRING - STRATEGIER FOR DIGITALE LÆRINGSRESSURSER FOR GRUNNOPPLÆRINGEN, UNIVERSITETS- OG HØGSKOLESEKTOREN OG VOKSNES LÆRING

Det vises til departementets brev 6. januar d.å. der strategier for digitale læringsressurser sendes på høring. Ved Høgskolen i Oslo har Seksjon for læringsmiljø, Avdeling for lærerutdanning og Avdeling for estetiske fag fått seg forelagt og vurdert strategien som gjelder universitets- og høgskolesektoren.

De tre instansene har ulike syn på strategien og de presenterer sine vurderinger på forskjellig vis. For på best mulig måte å belyse denne saken samt å gi så fyldestgjørende tilbakemelding som mulig, har Høgskolen i Oslo valgt å gjengi uttalelsene hver for seg.

Seksjon for læringsmiljø

Den framlagte strategi for digitale læringsressurser for universitets- og høgskolesektoren er i all hovedsak bra. Virkelighetsbeskrivelsen synes tilfredsstillende og de intensjoner som presenteres er gode.

Vi stiller spørsmål om det burde vært sagt noe om format i innstillingen. Dersom ulike institusjoner skal dele digitale ressurser, antar vi at disse må være på et format som lar seg dele. Vi finner det nærliggende at man i denne innstillingen sier noe om eller etterspør hvilke standardformat ulike typer ressurser bør være på. Samme problemstilling gjelder bruk av digitale mapper som eventuelt skal følge studentene opp gjennom ulike studieforløp.

Arbeidet med sentrale e-standarder for disse formålene er delvis ivaretatt av e-standardiseringsprosjektet som seniorrådgiver Tore Hoel ved Høgskolen i Oslo leder og som finansieres direkte av UFD.

Innstillingen legger opp til at studentene skal utvikle læringsressurser som en del av studiet og at disse skal bli alminnelig tilgjengelig. I denne forbindelse blir det et spørsmål hvem som skal kvalitetssikre dette materialet. Vi vil også påpeke at studenten må sikres rett til å trekke slike arbeider tilbake hvis vedkommende etter

en tid ikke finner at arbeidet har faglig kvalitet. De opphavsrettslige reguleringer omfatter også studentarbeider, og må forutsettes å være ivaretatt.

Når det gjelder beskrivelsen av bibliotekenes digitale læringsressurser mener vi denne er dekkende. Imidlertid burde utvalget ha problematisert de utfordringene som ligger i at institusjonene i UH-sektoren har ulik tilgang til slike ressurser. Det er klare budsjettmessige ulikheter mellom universitetsbibliotek og høgskolebibliotek som medfører at de sistnevnte har langt dårligere tilbud på digitale kilder – både rettet mot studenter og tilsatte. Dette betyr at litteraturtilfanget som skal sikre gode kilder for studenter og tilsatte er avhengig av hvilket studiested man velger. Prosjekter som Norsk Digitalt Bibliotek og andre portalløsninger avhjelper ikke denne situasjonen.

Avdeling for lærerutdanning

Avdeling for lærerutdanning er av den oppfatning at framlagt strategi har innholdsmomenter med potensiale i både positiv og negativ retning dersom de realiseres i konkrete tiltak.

Avdelingen mener det ville være verdifullt om det ble utviklet en ressursbank på nasjonalt nivå for faglige bidrag fra lærere og studenter i høgre utdanning, så lenge hensikten med dette arbeidet er bedre utnytting av faglige ressurser og underbygging av det å utvikle en delingskultur.

Typen av tiltak reflekterer innsikt i universiteter og høgskoler som organisasjoner og grunnleggende kvaliteter i deres virksomhet. Eksempelvis kan endring bare delvis forstås innenfor rammen av en økonomisk rasjonalitet og gode innholdsmomenter er bare en av mange nødvendige forutsetninger for gode læringsprosesser.

En slik bank ville være en videreutvikling av den lokale publisering som faglig tilsatte lenge har bidratt til på ulike måter når studentarbeider og/eller egenprodusert stoff har holdt spesielt høy kvalitet eller tatt for seg tema som er dårlig dekket i faglitteraturen. Samtidig ville kombinasjonen av en nasjonal arkivfunksjon, søkbarhet og digitale formater gi kvalitativt nye muligheter. Banken kunne inneholde både tekst, bilde, lyd, video, strukturer for nettsteder, databaseløsninger, osv. Vår erfaring er at manglende kanaler for publisering av gode studentarbeider har vært et hinder for spredning. Forsøk på å dele slike arbeider med aktuelle aktører har strandet på problematikk blant annet rundt opphavsrett og godtgjøring. Vi ser det derfor som verdifullt om det utvikles løsninger på dette.

En grunnpremiss for dette arbeidet må samtidig være at individers og organisasjoners motivasjon for å levere bidrag til ressursbanken blir analog til aktørers motivasjon for å publisere i tidsskrifter. Den er ikke knyttet primært til økonomi, men til ønsket om faglig anerkjennelse, meritering og viljen til å bidra til felles faglig verdiskapning. Da ville en slik ressursbank kunne bidra til et rikere

læringsmiljø for studentenes selvstendige arbeid, samtidig som læringsarbeidet fortsatt ville være rammet inn av den lokale kontekst.

En slik tankegang inkluderer forståelsen av at studentenes oppgaveproduksjon har kompetanseutvikling som formål, samtidig som dette læringsarbeidet tidvis fører til produkter som med fordel kunne bli gjort tilgjengelig for flere. Ved å etablere gode mekanismer for organisering, utvelgelse og kvalitetssikring, kan man unngå en samling hvor bidrag på ulike detaljerings- og kvalitetsnivå er blandet slik at hele samlingen kan bli verdiløs. Det må unngås en situasjon der vi får informasjonsoverflod slik at brukeren må nedlegge et så omfattende arbeid i vurdering og siling av bidragene at utbyttet ikke blir verdt innsatsen.

I tillegg kan en unngå et system som inviterer til bløff og overrapportering når en ikke knytter innlevering av bidrag til noen former for økonomiske systemer. Ressursbanken vil da heller ikke gi inntrykk av at systematisk tilrettelagte læringsforløp i høgre utdanningsinstitusjoner kan erstattes av studentenes individuelle sammenkobling av kunnskapsfragmenter, uansett hvor rikholdig utvalg de foreligger i.

En slik ressursbank forutsetter blant annet

- opprettelse og drift av en teknisk løsning, utformet og strukturert ut fra hensikten
- opprettelse og drift av en redaksjon som
 - vurderer og kvalitetssikrer innsendte bidrag med hensyn til relevans, aktualitet og holdbarhet
 - skriver en omtale i noen setninger av det enkelte produkt, i likhet med "Nøytral beskrivelse v/FS Informasjonstjeneste" som bøker får i BibSys
- at vedlikehold og videreutvikling av ressursbanken blir ivaretatt

Organisasjonen rundt en slik redaksjon kunne med fordel få mandat og ressurser til å bli en viktig aktør i en faglig offentlighet hvor digitale formater og løsninger stadig gir nye muligheter. Eksempelvis kunne den understøtte utviklingen av lokale, digitale tidsskrifter hvor redaksjonelt arbeid ble utført som fagfellevurdering. Slike ordninger kan være utviklet for tilsatte, men også for studentene. Da kan både utvikling av bidrag og fagfellevurdering være del av deres studiearbeid. Støtte til en slik utvikling kunne gjerne inkludere økonomiske virkemidler knyttet til både etablering og drift. En kan se konturene av hvordan det å utvikle slike lokale arenaer kunne bli en integrert del av en nasjonal arena. Dette kunne konstruktivt åpne for å synliggjøre spenninger nasjonalt - lokalt og mellom lokale arenaer, og på den måten utnytte dynamikken i faglig debatt på nye og spennende måter. En slik organisasjon kunne også med fordel fått ansvar for å utvikle et system for omtale av kommersielt utviklede produkter fra ulike aktører, og derved kunne synliggjøre samspill og spenninger mellom lokalt og kommersielt utviklede løsninger.

Vi antar at det er tenkt en sammenheng mellom strategiene i ulike nivå i utdanningen, slik at tilgang til digitale læringsressurser på flere nivåer er

tilgjengelig fra en felles portal og med felles søkefunksjoner. Vi ser behov for en begrepsavklaring knyttet til begrepet "læringsobjekt" i sammenheng med "læringsressurs".

Disse vurderinger har ikke bakgrunn i motstand mot delingskultur og har heller ikke bakgrunn i noen form for puritansk holdning til forholdet mellom høgre utdanning og økonomisk rasjonalitet. Derimot er vurderinger gjort på bakgrunn av et syn på utdanning, organisasjon, aktør, kunnskap og læring som inkluderer en oppfatning av at dersom enkle økonomiske modeller ureflektert danner utgangspunktet for omfattende strukturelle tiltak, kan det bli ganske destruktivt for virksomheten i sektoren.

Avdeling for estetiske fag

Vårt generelle synspunkt er at vi mener det er viktig at digitale læringsressurser blir kvalitetssikret og det er viktig å fokusere på hvordan dette gjøres. Med tanke på livslang læring mener vi det er viktig å ta i bruk digitale læringsressurser som er uavhengige av tid og sted. Når det gjelder standardisering av digitale læringsressurser, bør standarden/systemet/lærings-plattformen være åpen slik at flere systemer kan snakke med hverandre.

Tiltaksområde 1: Studentar

1.1 Meritt

Vi setter spørsmålsteget ved forslaget om at "Arbeid med utvikling av digitale læringsressurser blir gjort obligatorisk i alle studium i universitets- og høgskolesektoren innan 2007 [...]. Ferdig utvikla læringsressurser skal inngå i ein nasjonal søkbar ressursbase". Vi viser til at det i forslag til strategi står at digitale læringsressurser ikke skal integreres i undervisningen for egen del, men skal være et bidrag til differensierte helhetlige opplegg og til systematisering og kvalitetssikring av læringsinnholdet. Etter vårt syn må nytten av digitale læringsressurser i et studium vurderes ut fra både faglige og pedagogiske hensyn. Man bør ikke tvinge gjennom en generell obligatorikk. Vi vil også påpeke at det er viktig med et godt kvalitetssystem for den nasjonale ressursbasen.

1.2 Digitale mapper i livslangt perspektiv

Strategien legger opp til et system for digitale mapper som kan benyttes som læringsverktøy gjennom hele det livslange læringsløpet. Vi ønsker ikke en situasjon der læringsressurser *må* være tilgjengelige "gjennom heile det livslange læringsløpet [...] også etter avslutta utdanning eller ved overgang til ein annan lærestad eller arbeidsplass". Vi stiller spørsmål ved om dette er realistisk med tanke på organiseringsapparat og datalagringsplass.

Tiltaksområde 2: Fagleg tilsette

2.3 Støttetjenester

I forbindelse med veiledning av studenter som utvikler digitale læringsressurser, vil det være behov for ulike støttetjenester. Anbefalingen er at i "departementet sin

styringsdialog med institusjonane må det leggjast vekt på tilgang til støttetjenester. Det bør utviklast mjuke kvalitetskriterium for kva tenester ein kan forvente frå eit godt støtteapparat". Vi stiller spørsmål om hva "mjuke kvalitetskriterium" er i denne sammenhengen.

Tiltaksområde 4: Nasjonalt nivå

4.1 Økonomisk fordelingsnøkkel

Anbefalingen er at "ved rapportering av formidlingsaktivitet, må utvikling av digitale læringsressursar gi uttelling". Vi mener dette er et viktig tiltak.

4.2 Gjenbruk av tidlegare utvikla ressursar

Det er investert store ressursar til utvikling av digitale læringsressursar knyttet til Kompetanseutviklingsprogrammet, SOFF og andre program. Dette er digitale ressursar som av ulike grunner ikke er tilgjengelige for gjenbruk. Anbefalingen er at "det bør løyvast kr 50 millionar for å ta vare på verdiane som er nedlagte i digitale læringsressursar som er utvikla med tanke på gjenbruk". Vi synes det er vanskelig å ta stilling til om denne bevilgningen er relevant og rett dosert i forhold til eventuell gjenbruksverdi.

4.5 Tverrinstitusjonelle prosjekt og motivasjon for delingskultur

Anbefalingen er å sette av kr 150 millioner i perioden 2005-2008 øremerket samarbeids-prosjekt mellom fagmiljø ved to eller flere læresteder, om utvikling av nasjonale fellesressursar. Vi støtter dette forslaget. Det er også forslag om at det må "setjast som krav at prosjekt som får offentleg støtte for utvikling av digitale læringsressursar, at minst 30% av ressursane skal vere gratis tilgjengelige for bruk i utdanning". Vi ser ikke helt logikken med 30% kravet med mindre man tenker seg at det offentlige kun støtter 30% av kostnadene med utvikling.

4.8 Brukarundersøking

Det er forslag om en brukarundersøkelse i løpet av 2005 rettet mot faglig tilsatte. Vi mener dette kan være et egnet tiltak.

Med hilsen

Per Lilleengen
rektor

Åsulv Frøysnes
høgskoledirektør